

RO/Aulikki Pakanen

11.11.2013

FI.PLM.2013-5401
816/00-04.99/2013

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 15.10.2013, VM119:00/2012, 1873/00.01.00.01/2012

Lausunto perustietovarantojen viitearkkitehtuurin luonnoksesta

Valtiovarainministeriön Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniinen toiminto (JulkICT) on pyytänyt mm. hallinnonaloilta lausuntoa perustietovarantojen viitearkkitehtuuria koskevasta luonnoksesta.

Puolustusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Julkishallinnon yhteisten perustietovarantojen edelleen kehittäminen ja niiden monipuoliset hyödyntämismahdollisuudet ovat kannatettavia puolustushallinnon näkökulmasta. Haasteeksi kuitenkin nousee, miten viitearkkitehtuuri kyetään aidosti kytkemään osaksi toimintaa ja sen kehittämistä. Vaarana on "liiallisen akateemisuuden" seurauksena irrallisuus organisaation muusta toiminnan jäsentämisestä ja sen myötä perustietojen viitearkkitehtuurin matala hyödyntämisaste. Onnistuminen edellyttää liikkeellelähtöä hyvin konkreettisten käytötapausten kautta.

Tietokeskeiset mallit vaativat organisaatiolta paljon. Tietoarkkitehtuuri ja tietopalveluiden hallinta ovat periaatteina oikein ja hyvinkin luonnollisia lähestymistapoja, mutta ne ovat käytännössä osoittautuneet hyvin haastavaksi. Viisastenkivenä voidaan pitää käytötapausten kautta tehtyä, asteittain kasvavaa tietoarkkitehtuuria.

Perustietovarantojen käsikirjan vaiheistus on listauksena ja ajatusmallina hyvä. Vaiheiden kuvaus jättää kuitenkin huomattavasti tarkennettavaa, jotta toiminnan ja tekniikan kehittäjät voisivat hyödyntää vaiheistusta omassa työssään. Yhteiskäyttöisenä viitearkkitehtuurina yleisluontoisuus on osin perusteltua. Esimerkkien ja todellisten käytötapausten kautta tehtävä vaiheistuksen esittely loisi kuitenkin huomattavasti paremmat edellytykset viitearkkitehtuurin hyödyntämiseen.

Viitearkkitehtuurin olisi määriteltävä ja jatkuvasti ylläpidettävä kattavaa sidosryhmäkartoitusta. Sidosryhmille on määriteltävä roolit, mitä tietoja he hallitsevat ja tuottavat yhteisesti käytettäväksi. Tällaiselle roolikartalle olisi puolustushallinnossa selkeä tarve. Sidosryhmien roolitus on iso työ ja sen ylläpito vaatii jatkuvia resursseja, mutta se olisi askel konkreettiseen ja aitoa lisäarvoa tuottavaan viitearkkitehtuuriin. Liitteen kaksi järjestelmien kautta tehty listaus on yksi lähtökohta työlle. Nyt lukujen neljä ja viisi sisällöt ovat juuri sitä tietoarkkitehtuuria, mikä on periaatteina oikein, mutta ei käytännön tasolla juurikaan tue kehittäjien todellista työtä.

Käsitteiden ja päätietoryhmien luominen on äärimmäisen haastava tehtävä. Puolustusvoimissa, jossa on jo pitkään tehty arkkitehtuurityötä, on eri tavoin pyritty käsitteistön määrittelyyn ja hallintaan. Osin näissä on onnistuttu, osin epäonnistuttu. Teoreettisena tavoitteena käsitteistön ja päätietoryhmien hallinta on tehtävä organisaatiossa hyvin

RO/Aulikki Pakanen

// .11.2013

FI.PLM.2013-5401
816/00-04.99/2013

kokonaisvaltaisesti. Käytännössä tämä on osoittautunut hyvin ongelmalliseksi. Realistisempaa on todellisten käyttötapauksen kautta tehtävä käsitteistön hallinta. Tässä haittapuolena ovat käyttötapauksiin sirpaloituvat käsitteistöt, mutta lähestymistapa tuottaa ainakin jotain reaalimaailmassa hyödynnettävää. Nyt luvun seitsemän luokittelut ja metatietolistaukset ovat vaikeasti hyödynnettävissä käytännössä, koska ne generalisoivat tietorakenteet yleisiksi menettäen kytkennän toimintaan ja toimijoihin.

Tietojärjestelmäarkkitehtuurin ja perustietovarantojen palveluarkkitehtuurin linjaukset osana viitearkkitehtuuria ovat periaatteina täysin hyväksyttäviä. Periaatteet kuitenkin omalla tavallaan todistavat, että asian tarkastelu pitää siirtää nopeasti konkreettisiin ja todellisiin käyttötapauksiin. Yleisluontoisten periaatteiden suunnittelua tuota pidemmälle ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa.

Kansallisen palveluväylän viitearkkitehtuurin ja perustietovarantojen viitearkkitehtuurien kattavampi ristiinkäsittely on tärkeää. Viitearkkitehtuureissa ei ole sinänsä ristiriitoja, mutta kokonaisajatuksen helpompi ymmärrettävyys vaatii vahvemmin näiden viitearkkitehtuurien nivomista yhteen.

Puolustushallinnolle tietoturvallisuuden merkitys on suuri. Toteamusta ei pidä nähdä perustietovarantojen kehittämistä hidastavana tai estävänä. On kuitenkin syytä ottaa erilaisten tietoympäristöjen toisiinsa liittämisen tietoturva-asiat selkeämmin osaksi viitearkkitehtuuria. Käytännön tasolla tietoturvakysymykset nousevat hyvin nopeasti esiin ja niiden etupainotteinen hallinta viitearkkitehtuurissa on suositeltavaa.

Osastopäällikkö

Jukka Juusti

Tietohallintojohtaja

Teemu Anttila

Tiedoksi Pääesikunta
Puolustushallinnon rakennuslaitos